

EWA ZIELIŃSKA

WSKAŹNIKI ZESPOLENIA W ZDANIU POJEDYNCZYM W GWARACH KOCIEWSKICH

Materiał gwarowy na użytek niniejszego artykułu został wyzyskany z całości moich badań nad składnią zdania pojedynczego w gwarach kociewskich¹. Analizując zjawiska językowe opieram się na tradycyjnej składni języka polskiego. Przyjmuję, że stanowią one prawidłowość w gwarach kociewskich, jednocześnie mogą pojawiać się w innych.

Podstawowym źródłem, na którym się opieram, jest trzypięciotomowe dzieło ks. Bernarda Sychty: *Słownictwo kociewskie na tle kultury ludowej*².

¹ Składnię zdania pojedynczego w gwarach kociewskich badałam pod kierunkiem naukowym Profesora Edwarda Brezy, zob. *Składnia zdania pojedynczego w gwarach kociewskich* (maszynopis pracy doktorskiej), Gdańsk 2006. Punktem odniesienia dla badaczy gwar kociewskich (nie tylko) są opracowania K. Nitscha, który podzielił Kociewie na trzy główne części: południową między Brdą a Wisłą, z zachowaniem nosowości przed szczelinowymi (gąśi, ũźać); środkową nad Wierzycą, z zanikiem jej (gaśi, kśůška) i północną między Tczewem a Skarszewami, zob. K. Nitsch, *Dialekty języka polskiego* (z 3 mapami), Wrocław – Kraków, 1957. Dialekt kociewski Kazimierz Nitsch zalicza do nowszych niemazurujących. Autor skupia uwagę na fonetyce gwarowej, zob. tenże, *Północnopolskie teksty gwarowe (od Kaszub po Mazury)*, Kraków 1955. Dokonuje on najpierw przeglądu dialektów Pomorza, omawia system użyty w transkrypcji na ortografię literacką, a następnie podaje różne teksty gwarowe (od Kaszub po Mazury). Teksty kociewskie pochodzą z Przysierska (pd.) i Żelgoszczy (śr.), autor nie wzmiankuje o składni. Tenże, *Historia badań nad dialektami północnej Polski*, [w:] *Konferencja Pomorska, Prace Językoznawcze*, Warszawa 1956, K. Nitsch skupia uwagę na fonetyce i fleksji, zob. tenże, *Wybór pism polonistycznych*, t. III: *Pisma pomoroznawcze*, Wrocław – Kraków 1954, s. 145–171. Autor opisuje dialekt kociewski właściwy i dwa poddialekty: skarszewsko-tczewski, wsińsko-kiszewski (przejsiowy), pisze również o fonetyce i fleksji. Tenże, *Dialekty polskie Prus Zachodnich*, przedruk, [w:] *Wybór pism polonistycznych*, t. III: *Pisma pomoroznawcze*, Wrocław 1954.

² B. Sychta, *Słownictwo kociewskie na tle kultury ludowej*, t. I: A–F, t. II: G–Ń, Wrocław 1980; t. III: O–Ż, Wrocław 1985. Drugim źródłem językowym są *Północnopolskie teksty gwarowe*

Wypisując przykłady wypowiedzeń, z szacunku dla autora, nie ingerowałam w transkrypcję zapisów³. Edward Breza zauważa, że *podnoszenie w tej chwili tych czy innych braków w Słowniku kociewskim Sychty nie ma większego znaczenia, bo autor już niczego zmienić nie może*⁴. Podkreśla, że wartość naukowa *Słownika* jest olbrzymia, zwłaszcza do badań porównawczych nad gwarami północnopolskimi, głównie pogranicza kaszubsko-kociewskiego⁵.

Zenon Klemensiewicz rozróżnił wśród wskaźników zespolenia *wyrazowe* i *wymawianiowe*⁶.

Badając właściwości mowy chłopskiej zauważył, że *znacznie szersze jest użycie partykuł, które w części zastępują spójniki, w części je wzmacniają, a wreszcie w części a nierzadko stanowią element gramatycznie pusty o charakterze wtyczek podtrzymujących pozorną ciągłość i potoczność wypowiedzi*⁷. Spójnik, według autora, wyznacza stosunek syntaktyczny dwu składników. Nie należy on do żadnego z nich z osobna całkowicie, ale w pewnej mierze do obu⁸.

W gwarach kociewskich liczba tych wskaźników w zdaniach pojedynczych jest ograniczona, ponieważ dany wskaźnik przyjmuje różne funkcje.

Spójnik *a* w funkcji:

a) partykuły pytającej:

A może to te farmazyny byli? (Bław Lin). A gże ón je? (Sych II 90).

A jakże tob'e śa povoż i? (Odpowiadają: Tak śa bédula polatavši (Skórcz,

– od Kaszub po Mazury (z mapką), red. K. Nitsch, Kraków 1955. Trzecim źródłem są *Teksty gwarrowe z Borzechowa* zapisane we wrześniu przez uczestników Studenckiego Koła Naukowego Językoznawców w Gdańsku. Przygotowane przez studentów teksty sprawdził i opatrzył komentarzem Hubert Górniewicz, zob. *Teksty kociewskie z Borzechowa*, „Język Polski” 1970 50, z. 4, s. 289–295.

³ B. Sychta posłużył się w *Słowniku kociewskim* tą samą pisownią, co w *Słowniku kaszubskim*, zaaprobowaną swego czasu przez prof. K. Nitscha. Podkreślił przy tym, że nikt w recenzjach jej nie kwestionował. Poza tym autor we wstępie do pierwszego tomu podkreśla, że praktyka wykazała przejrzystość takich zapisów. Zob. B. Sychta, *Słownictwo kociewskie...*, t. I: We wstępie autor pisze o układzie słownika i transkrypcji. Przykłady zaczerpnięte z innych prac podaję w transkrypcji fonetycznej.

⁴ E. Breza, *Bernard Sychta, Słownictwo kociewskie...*, t. III: s. 143, „Język Polski” 1985, nr 65, z. 3–4, s. 318.

⁵ E. Breza, *Bernard Sychta, Słownictwo kociewskie...*, t. I: s. 134, „Slavia Occidentalis” 1982, nr 39, s. 188–190.

⁶ Z. Klemensiewicz, *Zarys składni polskiej*, PWN, Warszawa 1969. Wskaźniki wyrazowe przybierają postać wyrazów; wymawianiowe – przejawiają się w sposobie wymówienia zespolonych wypowiedzeń, jako czynniki fonetyczne, jak: intonacja, akcent, iloczas i pauzy.

⁷ Z. Klemensiewicz, *Niektóre właściwości syntaktyczne chłopskiej mowy potocznej*, [w:] *Składnia, stylistyka i pedagogika językowa*, PWN, Warszawa 1982, s. 324–338; zob. tenże, *Niektóre właściwości syntaktyczne chłopskiej mowy potocznej*, „Język Polski”, 1966, nr 46, s. 245–255.

⁸ Z. Klemensiewicz, *Zarys składni...*, s. 22–23.

Osiek, Kokoszkowy, Śliwice, Przechowo). *A moŹe tam χtoś co stłuk?* (Sych I 49).

b) wykrzyknikowej:

A to ċi břidale! (Sych I 1). *A to ċi ċarostvo!* (Sych I 81). *A ěeχ to řoruni veznř!* (Sych III 52).

c) spřjnika rozpoczynajęcego uzupełnienie treści (wtręcenia) zdania:

Ze straxu před řvėdami χovali řa luŹe, a całkam Źevċini, v řecaχ na polu (Sych I 62).

d) wynikania:

Eřċe př dņa, a całe pole zabronuja (Sych I 47).

f) przeciwstawnej (w kontekście):

A ja vola fafarmancove (Na stwierdzenie: *NajbarŹi lub'a řekoladove břmbřmi 'cukierki'*) (Sych I 34).

g) partykuły wzmacniającej na poczętku zdania:

A juŹ znřvki řna tu lėŹe (Sych II 9).

h) pierwotnej, tj. spřjnika łącznego:

Cvaňak z kaċiχ dołřv a głupe mřndri to je to samo (pd.) (Sych I 68).

Vodňiti, a voŹati to je to samo (Sych III 120).

i) w funkcji partykuły nawięzującej:

A ve vořne to tedi uř byřo goŹi (Ikow Pęc).

W kaszubszczyźnie spřjnik *a* pojawia się często jako partykuła na poczętku zdań, zwłaszcza pytających i rozkazujących⁹ oraz w funkcji kopulatywnej.

Spřjnik *abo*¹⁰ wyraża wzajemne wyłęczenie się części wypowiedzenia: *Źiř abo řiğdi* (Sych I 2). *Ti abo ja?* (Sych I 126). *Gaflami podajř snopi na vřz abo z voza do sřmřeku* (Sych II 6). *Rozgotřva abo poręraj to je to samo* (Sych III 33).^{*} Przysłowie: *ċi ja z tř blęrvř co abo řiċ?*

⁹ M. Cybulski, R. Wosiak-Śliwa, *Składnia kaszubska* [w:] *Najnowsze dzieje językřw słowiańskich. Kaszubszczyzna//Kaszębizna*, red. E. Breza, Opole 2001, s. 185–201.

¹⁰ B. Walczak, *Zarys dziejřw języka polskiego*, Poznań 1995, s. 85: „Bardzo charakterystycznym procesem składniowym doby staropolskiej bylo wygasanie wielu spřjnikřw: *acz, aczkoli, aczkolwie, aczli, jakokoli, kakokoli, aliŹ, abo, abociem, bociem, ciem, wiem, gdaŹ* itp. Były one na ogřł wielofunkcyjne (wprowadzały rřzne zdania składowe, najczęściej podrzędne). W zasadzie kres ich Źywotnořci zbiega się z końcem doby staropolskiej, tylko niektřre przetrwały trochę dłuŹej, a czasem utrzymały się do Źiř, lecz jako elementy stylistycznie nacechowane.” Podkreślę jeszcze, Źe spřjnik *abo* w gwarach kociewskich jest nadal Źywotny.

Spójnik *ale* występuje w funkcji:a) partykuły wzmacniającej¹¹:

Ale to tam bëło vesele! (Sych I 3). *Ale* ja mu gamba zatka! (Sych I 3). To je *ale* gruba//duża bela (Sych I 22). *Ale* coś ti rob'ëł, čobeku? (Sych I 32). *Ale* żeś mñe tež tami ùdłami portki obrextał (Sych I 44). *Ale* je to ź is ślapra 'ślota'! (Sych III 98). *Ale* to jedni ras pamńantùm bez vojna byço (IKow Czar). Tan *ale* ma źuk 'duży orli nos' (Sych I 125). Jaź// jačaj *ale* grandi! (Sych II 52). *Ale* to byli te Němci take dośc, dośc f požũntku (IKow Czar). *Ale* te nazvi to sũ źimove (ZWit Bob). *Ale* co ja tu vũm mũm naryrać (BŁaw Lin). *Ale* ũna uš ñe źiie (Ta kobiyta) (BŁaw Lin). *Ale* tera naš tata byũ na vojne tamũj v Malborku, ñy (BŁaw Lin).

b) przeciwstawiającej:

To je mali kampati 'krępy, niewysoki' kón, ale mocni (Sych II 62).

Ale w mowie mieszkańców Kociewia można usłyszeć często w funkcji wykrzyknika wyrażającego zaskoczenie, zdumienie, podziw lub zaprzeczenie czyjejs wypowiedzi, np.: *Ale* co ti! 'Co ty mówisz!'.

Spójnik *ańi* występuje w zdaniach pojedynczych w funkcji:

a) partykuły wzmacniającej (na początku zdania): *Ańi* dupò na ñego ne spojra (Sych I 108). *Ańi* muk 'cicho' (Sych II 134). *Ańi* słowa ñe mòv (Sych III 72). *Ańi* słòvka ñe pòvam ci vanci (Sych III 73).

b) występuje w związku frazeologicznym: *Ańi* za groś ni ma rozumu (Sych I 5).

c) w znaczeniu 'nawet': Ja źam *ańi* tego ñe tknòn (Sych III 105).

d) spójnika przeczącego: Ešče nigdi *ańi* raz (Sych I 28).

Spójnik *jaź* poprzedza:

a) wyrażenie przyimkowe oznaczające miejsce: Moćixalka jiže *jaź* do skòri (Sych II 130).

b) orzecznik wyrażony imiesłowem przymiotnikowym biernym: Tan jego źubòn je *jaź* zakřivòni (Sych I 125).

c) poprzedza wyrażenie z przyimkiem oznaczające kres czasowy: Mi źam odbèrali vesele còrki *jaź* do śvònt (Sych I 22).

¹¹ H. Górnowicz, *Dialekt malborski*, t. I: *Fonetyka, fleksja i składnia*, Gdańsk 1967, s. 212: „Spójnik *ale* pod wpływem niemieckim może być używany nie tylko jako wskaźnik zespolenia zdań współrzędnych przeciwstawnych, lecz także jako partykuła wzmacniająca [...]”; zob. M. Cybulski, R. Wosiak-Słiwa, *Składnia kaszubska...*, s. 194.

- c) występuje jako spójnik wyrażający stopień nasilenia jakiejś cechy: Xćivi, *jaž mu ša broda třeše* (Sych I 45).

Spójnik *ažebi* występuje:

- a) w funkcji partykuły wyrażającej życzenie, zwykle o treści ujemnej (*a* + wzmocnienie *žebi*): *Ažebi to rokijaš 'zły duch' vžon* (Drzycim, Kaliska, Gruczno).
 b) wyraz zniecierpliwienia: *Ažebi éa ve voli úezli!* (Sych III 121).

Inne wskaźniki w funkcjach: nawiązania zewnętrznego i kontynuacyjnego, zespolenia wewnętrznego, wzmocnienia:

Co występuje:

- a) w funkcji partykuły wzmacniającej, towarzyszącej orzeczeniu; można także uznać, że w zdaniach odnotowanych przeze mnie *co* występuje 'w znaczeniu *dužo*':
Kšónž ša juž co nadulči nad tami słóvkami (Sych I 107). *Te bédne luže še co načerpo//načerpo* (Sych II 111).
 b) w znaczeniu *coś*; występuje wówczas w funkcji dopełnienia:
Može biš co zjad? (Sych I 26).
 c) jako partykuła pytająca, np.:
Co ti tak dečiš 'chłostasz' to žecko? (Sych I 90).
Co ti tak vzdixaš? (Sych I 91).
Co ti maš za dixa? (Sych I 91).
Co mne depčeš po nogax? (Sych I 91).
Co to tam břónknělo? (Sych I 49).
 W pytaniu retorycznym; jednocześnie *co* występuje jako partykuła wyrażająca zdziwienie:
Co tan za delija ubrał (Barłożno, Skórcz) (Sych I 91).
 d) jako partykuła wzmacniająca:
Co za celbert od žécaka! (Sych I 63).
Co tu je pėru! (Sych III 22).
 e) tworzy orzeczenie złożone o charakterze ekspresywnym, np.: *Z tim ćapkam ni ma ša co vdavać* (Sych I 70).
 f) jako partykuła w wyrażeniach oznaczających powtarzanie się czegoś; w wyrażeniach wskazujących pewien okres czasu (chodzi o rozciągłość czasową, w której nie określono dokładnie początku), np.: *Co χúéla*

traf'ela žam caḡa luḡi (Sych I 62). Naše sòmśadi *co ruš* śa balujò (Sych I 12). Mi *co něžela* rob'im sob'e muzika (Sych I 24).

Partykuła toć jako wskaźnik nawiązania zewnętrznego:

Toć to obojantné – mišli se (Sych I 2). *Toć* ta ma długša bajòva *něž* sukña (*něž* – *przeciwstawia*) (Sych I 11). *Toć* z ĩejì mamò z Lynkò mi rùvno stare byli (BŁaw Lin). *Toć* tera, ũna ũadnějša byḡa (BŁaw Lin). *Toć* ĩa tak né dbaḡũm tak o to (BŁaw Lin). *Zaś* ta druga ževuḡa *to* běł nédbalek (partykuła *to* jest tu użyta jako wskaźnik połączenia kontynuacyjnego) (Sych III 96).

Spójnik zaś jako wskaźnik nawiązania zewnętrznego:* Z przypowieści: *Zaś* ta druga ževuḡa *to* běł nédbalek (partykuła *to* jest tu użyta jako wskaźnik połączenia kontynuacyjnego) (Sych III 96).

Partykuła no//nu//na jako wskaźnik nawiązania¹². *No*, to žam dva lata byḡa vivḡaščũna... ĩešče (IKow Pącz). *Na*, ¹⁰ot šeś lat do štyrnaśće (Na pytanie: Ile lat pani chodziła do szkoły?) (IKow Pącz).

Spójnik i pierwotnie łączący człony szeregu zdań lub szeregu części zdań występuje w gwarach kociewskich jako:

a) spójnik przyłączający uzupełnienie treści zdania (poprzedniego):

Ĭ gũski byḡy do takix patykũf vegnane (MPaj Prz). *Ĭ* tera ĩa pošũm z mojim bratem do ḡlyva (BŁaw Lin). *Ĭ* ten stojau tamũ ġiba (BŁaw Lin).^{*} Z opowieści: *Jak stari Fric pas krovi* (Sych II 94): *I* tak też zrob'eli (Sych II 94).

b) spójnik *i//ji* przyłączający wyraz pomocniczy (najczęściej *to*)¹³: *To* tak ano do gburũf ḡożũ *i to* (IKow Pącz). *Zaras* muśalim śa ućić *i to* (IKow Czar). *A* večorami pañi to navjanci *to... lekcje ĩi, ĩi to* (IKow Czar).

¹² N. Perczyńska, *Wybrane cechy składniowo-stylistyczne polszczyzny mówionej (na materiale gwary północnomazowieckiej wsi Szczutowo i okolic)*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk 1975. Autorka uważa, że partykuła *ta* służy mówiącemu do nabrania „rozpędu”. Partykuła *no* jest też często spotykana we współczesnym języku mówionym, zob. G. Majkowski, *O niektórych środkach nawiązujących w tekście ustnym (na materiale wypowiedzi trzech pokoleń częstochowian)*, „Prace Naukowe WSP w Częstochowie. Filologia Polska. Językoznawstwo” Częstochowa 2003, nr 4, s. 195–204.

¹³ N. Perczyńska uważa, że wyrazy pomocnicze „służą jako punkty oparcia w procesie budowania tekstu, ułatwiają rozwijanie wypowiedzianej myśli, wypełniają luki powstające w rytmie mowy, gdy się szuka ujętykowania dla aktualnie wypowiedzianych treści”, zob. N. Perczyńska, dz. cyt., s. 71.

c) spójnik *i* w funkcji pierwotnej, łączący człony szeregu części zdań: V našim boru je dužo gřibov *i* jagodov (Sych I 34). Móm třex bratov *i* dvašostri (Sych I 41). Břuxovina nadaje ša do keľbasov *i* klopsov (Sych I 50).^{*} Ōna jano ma mōrg lasu *i* ceglarňa (Sych I 63). V' idli, grable *i* hak do žam načexlili brukov na žiś *i* na něžela (Sych I 82). Vōz ma dańica *i* dva tamrati (Sych I 90). Gnoju majō cinki (Sych I 66). Móm dva cōrki *i* třex sinov (Sych I 67). Dobra dōjka muśi mńec řadke žebra, ćanka skōra, mali ľeb, ćanki dlugi ogōn *i* grube mlćne žili pod kaľdunam (Sych I 101). Žegćam posľugivali ša stare luže při čaraχ *i* lećańu (Sych I 118). Zagadka: Ma pśańć jizbōv *i* jedne žuěre (řakańica) (Sych I 126). Dostaľom od ćotki jedněgo gulōnka *i* jedna guľka (Sych II 30). Móm šedam kačkov *i* jedněgo kačora (Sych II 60). Naš kot ľape šćuri *i* miśi (Sych II 113). Moja přijaćelka *i* ja sōmi rōvno stare (Sych III 41). Ja potraf'a špevać ji pśeńme ji frantōvki (Sych III 49). Ganśe pōra b'ěřo do p'ėřinov ji poduškōv (Sych III 52). Naše sōmsadi majō třex sinov *i* dva cōrki (Sych III 68). Žećum deli bulviannix plackůf, kuχa *i* arbata (ZWit Bob).

Partykuła to jest różnofunkcyjna¹⁴:

- a) występuje jako wskaźnik kontynuacyjny: A ve voĩne, *to* tedi uš byřo goři (IKow Pącz). Bilica *to* je zaraza dla pola (Sych I 26). Křiva přišanga *to* je ůelki gřěχ (Sych II 95). Na Bože Naroźeńe *to* přiježeta dō nas (Sych I 32). Po dužix miastax *to* uš te rožice tak ůjenci můůjyli po miamićecku (IKow Czar). Jedna *i* druga *to* take dva pańske žadōvi (Sych I 113).
- b) występuje w funkcji nawiązania: *To* mi v důmu po polsků můůjylim (IKow Czar). *To* tedi do Bobova ůjele razi časam ślim tak do koścoůa v něžela (IKow Czar).
- c) w funkcji wskaźnika wynikowości (zarazem przeciwstawienia): Ĺeśće guχa *to*, *to* ůe ĵezdem (IKow Czar).

Wyraz jak//jakby odnotowałam:

- a) w zwrotach porównawczych, np.: Te vijřeli *jakbi* kśeža (Sych I 115). Miśliś *jak* guľka na jajkach (Sych II 30). Rozkokośiľ ša *jak* kvoka (Sych II 77). Co ti tak χož iś *jak* v mankolijax (Sych II 121). Vijřiś *jak* taki oblader (Sych III 5). Ta ma břux *jak* cepelin (Sych I 49).

¹⁴ Z. Klemensiewicz, *Niektóre właściwości syntaktyczne...*, s. 252–253; tenże, *Składnia, stylistyka, pedagogika językowa*, s. 301–310. Autor omawia szerokie zastosowanie partykuły *to*.

- b) jako wyraz zespalający na początku wypowiedzenia: *Jak* zajōnce tak ōni zgalali (Sych II 20).
- c) jako wyraz rozpoczynający zdania oznajmujące o zabarwieniu uczuciowym: *Īak ĩa ĩi mńauũm ĩikogo tutaj* (IKow Pącz).

W jednym zdaniu odnotowałam spójnik że na początku zdania w funkcji partykuły wzmacniającej¹⁵:

Že tēž ta čaxrajka Boga śa ĩe boji (Karšanek, Skórcz, Osiek, Markocin, Radoszcz, Bojanowo) (Sych I 77).

Spójniki *a*, *ale*, *abo* oraz zapowiedniki zespolenia *to*, *toć*, *zaś* (także inne wymienione) są wieloznaczne. Ich wieloznaczność polega na uwydatnianiu różnej wartości komunikatywnej.

Należy pamiętać, że do dzisiaj mieszkańcy Kociewia używają często języka pełnego ekspresji, lubią wskazywać na podmiot „Ja” oraz posługiwać się wskaźnikami kontynuacyjnymi. Uważam, że na oddzielne opracowanie zasłużył dialog w gwarach kociewskich. Obecnie porządkuję dialogi zarejestrowane przeze mnie w różnych częściach Kociewia.

Skróty

1. Cytowanych źródeł

BŁaw – Ławniczak Barbara, *Gwara wsi Linowiec w dawnym powiecie starogardzkim. Fonetyka i słownictwo*, [w:] Praca magisterska (maszynopis) napisana pod kierunkiem B. Szczepińskiej, UG, 1979.

IKow – Kowalska Irena, *Fonetyka Pączewa i Czarnegolasu w dawnym powiecie starogardzkim*, [w:] Praca magisterska (maszynopis) napisana pod kierunkiem B. Szczepińskiej, UG, 1979.

MPaj – Pająkowska Maria, *Teksty gwarowe. Tekst kociewski spod Świecia* „O dawnym sposobie tuczenia gęsi”, „Język Polski” 1970, s. 289–295.

Sych – Sychta Bernard, *Słownictwo kociewskie na tle kultury ludowej*, t. I: A–F, t. II: G–Ń, Wrocław 1980; t. III: O–Ż, Wrocław, 1985.

2. Znaków

(x) nazwy miejscowości, nazwiska informatorów, skróty nazw kierunków części regionu, skróty nazwisk i imion autorów źródeł

* przysłowia, zagadki, rymy

¹⁵ W mowie mieszkańców Kociewia są to konstrukcje żywotne.

// równoległość form wyrazowych
 ‘x’ znaczenie wyrazu, wyrażenia, zwrotu, zdania

Bibliografia

I Teksty źródłowe

a) główne

Sychta B., *Słownictwo kociewskie na tle kultury ludowej*, t. I: A–F, t. II: G–Ń, Wrocław 1980, t. III: O–Ż, Wrocław 1985.

b) pomocnicze

Kowalska I., *Fonetyka Pączewa i Czarnegolasu w dawnym powiecie starogardzkim*, [w:] Praca magisterska (maszynopis) napisana pod kierunkiem B. Szczepińskiej, UG, 1979.

Ławniczak B., *Gwara wsi Linowiec w dawnym powiecie starogardzkim. Fonetyka i słownictwo*, [w:] Praca magisterska (maszynopis) napisana pod kierunkiem B. Szczepińskiej, UG, 1979.

Pająkowska M., *Teksty gwarowe. Tekst kociewski spod Świecia „O dawnym sposobie tuczenia gęsi”*, „Język Polski” 1976, nr 56, s. 130–132.

Teksty kociewskie z Borzechowa zapisane przez uczestników obozu naukowego Studenckiego Koła Naukowego Językoznawców w Gdańsku pod kierunkiem Huberta Górnowicza, „Język Polski” 1970, nr 50, z. 4, s. 289–295.

II Opracowania

Atlas językowy kaszubszczyzny i dialektów sąsiednich, opracowany przez zespół w Instytucie Słowianoznawstwa PAN, red. Z. Stieber, H. Popowska-Taborska (z. I–VI); (z. VII–XV), Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk, 1964–1978.

Breza E., *Bernard Sychta, Słownictwo kociewskie na tle kultury ludowej*, t. III: O–Ż, „Język Polski” 1985, nr 65, z. 3–4, s. 315–318.

Breza E., *Bernard Sychta, Słownictwo kociewskie na tle kultury ludowej*, t. I: A–F, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk 1980, [w:] „Slavia Occidentalis”, Warszawa – Poznań 1982, nr 39, s. 188–190.

Breza E., Treder J., *Gramatyka kaszubska. Zarys popularny*, Gdańsk 1981, s. 180–182.

Cybulski M., Wosiak-Śliwa R., *Składnia kaszubska*, [w:] red. E. Breza, *Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Kaszubszczyzna//Kaszëbizna*, Opole 2001, s. 185–201.

- Górniewicz H., *Dialekt malborski*, t. I: *Fonetyka, fleksja i składnia*, Gdańsk 1967.
- Iwanowa-Perczyńska N., *O funkcjach składniowych nieodmiennego wyrazu „to” w języku polskim na materiale gwarowym*, „Prace Filologiczne” 1964, nr 3, s. 296–309.
- Jodłowski S., *Podstawy polskiej składni*, Warszawa 1977.
- Klemensiewicz Z., *Niektóre właściwości syntaktyczne chłopskiej mowy potocznej*, „Język Polski” 1966, nr 46, s. 245–255.
- Klemensiewicz Z., *Osobliwsze funkcje wyrazu „co” w gwarach ludowych*, Sprawozdania PAU XLIII, Kraków 1938, s. 146–148.
- Klemensiewicz Z., *Zarys składni polskiej*, Warszawa 1969.
- Nitsch K., *Dialekty języka polskiego* (z 3 mapami), Wrocław – Kraków, 1957.
- Majkowski G., *O niektórych środkach nawiązujących w tekście ustnym (na materiale wypowiedzi trzech pokoleń częstochowian)*, „Prace Naukowe WSP w Częstochowie. Filologia Polska. Językoznawstwo” Częstochowa 2003, nr 4, s. 195–204.
- Pająkowska M., *Gwary kociewskie jako przedmiot badań*, „Prace Wydziału Nauk Humanistycznych. Bydgoskie Towarzystwo Naukowe”, Bydgoszcz 1989, nr 16, s. 39–47.
- Pająkowska M., *Mały słownik kociewski*, Tczew 2000.
- Perczyńska N., *Wybrane cechy składniowo-stylistyczne polszczyzny mówionej (na materiale gwary północnomazowieckiej wsi Szczutowo i okolic)*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk 1975.
- Sędziak H., *Składnia łomżyńskich tekstów gwarowych*, Łomża 1998.
- Szczepińska B., *B. Sychta, Słownictwo kociewskie na tle kultury ludowej*, t. I: A–F, „Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego. Prace Językoznawcze” 1980, nr 7, s. 161–167.
- Walkusz J., *Piastun słowa. Ks. Bernard Sychta 1907–1982*, Gdańsk – Pelplin 1997.
- Wosiak-Śliwa R., *Uwagi o składni w utworach północnokaszubskich pisarzy Jana Bilota i Alojzego Budzisa*, „Rocznik Gdańsk” 1996, nr 6, z. 1, s. 135–173.

Summary

Indicators of the junction in the single sentence in dialects Kociewia

The aim of this paper is to present indicators of the anastomosis in a single sentence in dialects Kociewie. The main source of research was the work of Fr. Bernarda Sychty *Słownictwo kociewskie na tle kultury ludowej*.

After examining the language material can be seen that conjunctions and announcement of the type: *a, ale, albo; to, toć, zaś* are in dialects Kociewie ambiguous. Their ambiguity is to shed light on the communicative value. Certainly fusion rates appear more frequently in complex sentences, but these are not the subject of my research.

It is worth examining fixation rates in the dialogue. Now digest the material collected by me in various parts of Kociewia.

